

БЪЛГАРИТЕ И ВИСОКИТЕ МАКОВЕ

Д-р Георги Чалдъков
Бургас-Варна

© Francis Bacon: *Three Studies for a Portrait of Lucian Freud*.

Говорим за народопсихологията на българите и един от приятелите цитира по памет думи на професор Петър Мутафчиев - след време видях, че са от “История на българския народ”, издателство на БАН, 1943 г., стр. 89. Там пишеше: “Когато прабългарите виждали сред сънародниците си някой, който особено се отличава по талант и ум от останалите, казвали, че повече му прилича да служи на Бог и го обесвали на някое дърво. Така изпращали в отвъдното надарените.”

- Такъв беше обичаят в последните няколко десетилетия и на съвременните потомци на прабългарите, които си бесиха всичко кадърно – каза един от приятелите.

Друг продължи: “Тогава деканите и ректорите се събираха на съвет и казваха: какво да правим? Тоя човек има много хипотези, изследвания, публикации, канят го да работи в чужбина. Ако го оставим тъй, всички ще повярват в него и ще дойдат студентите и ще ни изгонят от кабинетите. След тоя съвет се сговориха да го изгонят от университета. А главните асистенти и доцентите се сговориха да изгонят и най-близките му ученици” – след време видях, че това са перифрази от Йоан 11: 47, 48, 53; 12: 10.

Тогава си спомних една екскурзия от Рим до лятната къща на д-р Луиджи Алое в Палестрина – малък, античен град, покатерен по склоновете на планината Пренестина, на около 40 км източно от Рим. Пътувахме с “Ланчия-та” на Луиджи по Via Prenestina - старото ѝ име е Via Gabina, на името на град Габий, докдето преди векове е стигал пътя. Тогава той ми разказа за “Историята на Рим”, оригиналното заглавие на книгата било *Ab urbe condita* – “история на града от неговото създаване”. Книгата била написана преди

повече от две хиляди години от известния историк Тит Ливий. Спомних си за “История на Бургас” и професор Иван Карайотов и продължих да слушам разказа на Луиджи: Луций Тарквиний - последният римски цар (до 510 пр. Хр.) - бил много жесток тиранин. Синът му живеел в град Габий. Той изпратил при баща си пратеник да пита какво да прави с най-умните хора в града. Бащата го завел в градината и с коса отрязал главите на най-високите макове. Върнал се пратеникът при царския син и му разказал метафората на баща му. Синът последвал съвета на баща си и обезглавил най-умните хора в града. От тази древноримска история, разказана от Луиджи по пътя за Палестрина, идва наименованието “синдром на високите макове” (*tall poppy syndrome*) – народопсихологична болест, често изявена и при българите.

ВСЕ ПАК

Tempo est di mutamenti (време е за промени) – каза Луиджи. Някой трябва да е *Homo ex machina**, да дойде, да даде позитивния тон – хорът (може би) е готов да запее. Иначе ще продължаваме да слушаме “песента на козите” – трагедия (гр. *tragos* – коза, *aeidein* - пея).

И да се въртим в “порочния кръг” на възхвала-и-отричане, ура-и-ууу, надежда-и-разочарование - един перманентен *film noir*, патоморфология по Франсис Бейкн, неговите “Three Studies for a Portrait of Lucian Freud” (Три етюда за портрет на Лушън Фройд), наскоро продадени за 27 милиона евро в лондонската аукционна къща “Сотбис”. “Аморален, но не престъпник”, както самият той се определя, Франсис Бейкн е известен художник, далечен роднина на още по-известния английски философ Франсис Бейкн (1561-1626).** Художникът като че ли е знаел съдбата на високите български макове и е нарисувал бяло-зелено-червено върху едно от лицата на “Трите етюда” за неговия приятел и колега Лушън Фройд – внук на Зигмунд Фройд (вижте приложената картина).

Дали Франсис Бейкн е “взел” от заглавието “Studies on Hysteria” (Изследвания на хистерията) на Зигмунд Фройд и Йозеф Бройер, публикувани през 1895 г., е само предположение на философа Александър Стойчев. Едно обаче е очевидно: България отново навлиза в предизборната хистерия за президент и кметове.

---

* Перифраза на *Deus ex machina* (Бог от машина) – неочаквана помощ, описвана в гръцките трагедии, където тежките състояния се разрешават от Бог, спуснат от машина.

** Животът на Франсис Бейкн и Лушън Фройд е описан и от Вилфрид Щайнер в романа му “Мракът на Бейкн”.